

Česko v kleštích nízké plodnosti a porodnosti?

Třetí prosincový podvečer roku 2024 patřil v pořadí již šestému kulatému stolu, který uspořádala Česká demografická společnost, z. s. ve spolupráci s Českým statistickým úřadem. Akce se konala v prostorách ČSÚ a zájemci se mohli také připojit online. Téma, na které přijali pozvání odborníci z řad demografů, specialistů na data, ale i z gynekologicko-porodnické praxe, přilákalo velký počet účastníků a tento kulatý stůl se zařadil mezi neúspěšnější mimokonferenční akce pořádané ČDS v novodobé historii.

Kulatý stůl se zabýval vysoce aktuálním tématem, a to vývojem plodnosti v Česku v kontextu evropských trendů a analýzou faktorů ovlivňující její současnou úroveň, včetně demografických a sociálních změn přispívajících k nízké porodnosti. Navzdory přání většiny žen a mužů mít alespoň dvě děti dochází k poklesu plodnosti hluboko pod úroveň prosté reprodukce, což vyvolává otázky ohledně bariér bránících mladým lidem v naplnění reprodukčních plánů. Významnou roli v současných trendech hraje také asistovaná reprodukce, jejíž využití stoupá zejména s ohledem na rostoucí věk rodiček.

Akce se opřela o vstupní přednášky čtyř zvaných přednášejících:

Jitka Slabá (Centrum pro studium plodnosti, katedra demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova): *Specifika vývoje plodnosti v Česku od roku 2011: Trendy a výzvy v evropském kontextu*

Příspěvek se zaměřil na vývoj plodnosti v České republice za posledních 15 let v kontextu evropských trendů. V rámci analýzy byly představeny hlavní faktory ovlivňující současný vývoj plodnosti v Česku, včetně demografických a sociálních změn, které přispívají k nízké porodnosti. Zároveň bylo probíráno, jak se Česká republika v této oblasti odlišuje nebo naopak přibližuje ostatním evropským zemím. Součástí byl i přehled různých interpretací současných trendů plodnosti z dostupných studií a jejich implikací pro budoucnost demografického vývoje.

Eva Waldaufová (Centrum pro studium plodnosti, katedra demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova & Výzkumná agentura NMS Market Research): *Od ideálu k realitě: Reprodukční představy české populace v kontextu aktuálního poklesu porodnosti v Česku*

Navzdory nedávné vyšší úrovni plodnosti v Česku, nejnovější data naznačují výrazný pokles plodnosti hluboko pod úroveň prosté reprodukce a zvýšenou nejistotu ohledně budoucích trendů. Zároveň většina žen i mužů stále touží mít alespoň dvě děti. Cílem příspěvku bylo přiblížit aktuální reprodukční představy a plány žen a mužů (ve věku 18–49 let) v Česku a ukázat, do jaké míry jsou vzájemně v souladu. Zároveň si kladl za cíl poukázat na bariéry, kterým v oblasti reprodukce mladí lidé v Česku aktuálně čelí. Analýza využívala data primárně z průzkumu Cesty k rodičovství (NMS Market Research, 2024) a přináší nové poznatky v oblasti reprodukce.

Jitka Jírová (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR): *Asistovaná reprodukce v ČR a její proměna v čase*

Asistovaná reprodukce je velmi rychle rozvíjející se obor medicíny a její vliv na celkovou porodnost i s ohledem na rostoucí věk rodiček kontinuálně stoupá. Hlavním cílem příspěvku bylo popsat vývoj využívání těchto metod v Česku a kvantifikovat jejich vliv na úroveň a strukturu plodnosti. Nejsou to však jen absolutní počty narozených po asistované reprodukci, o čem bychom se měli bavit. Tato těhotenství a porody mají svá specifika a představují řadu rizik, se kterými je třeba také počítat.

Karel Řežábek (Centrum asistované reprodukce Kliniky gynekologie, porodnictví a neonatologie 1. LF UK a VFN v Praze): *Asistovaná reprodukce a stárnutí populace*

Příspěvek se zaměřil na vývoj a současné trendy v oblasti asistované reprodukce, které reflektují dopady stárnutí populace. Diskutovány byly tři klíčové oblasti:

využití darovaných oocytů u žen bez vlastní ovariální rezervy, preimplantační genetická diagnostika embryí jako slibný, avšak dosud ne zcela zavedený postup, a uchování gamet za účelem posunutí těhotenství do vyššího věku. Pozornost byla věnována i výzvám, kterým čelí lékaři v ambulanci asistované reprodukce, včetně časového tlaku na ženy v souvislosti s jejich věkem, poklesu ovariální rezervy a omezení úhrad zdravotního pojištění.

V rámci kulatého stolu proběhla i bohatá diskuse. Diskutovány byly aktuální trendy plodnosti, dílčí výsledky prezentovaného výběrového šetření či specifika těhotenství po asistované reprodukci, jako její vliv na strukturu a úroveň plodnosti i klíčové trendy

využití darovaných oocytů, preimplantační genetická diagnostiky či uchovávání gamet.

Prezentace všech čtyř přednášejících jsou dostupné na stránkách ČDS (<https://www.czechdemography.cz/akce/kulate-stoly/>), kde je možné si stáhnout také příspěvky z předchozích akcí tohoto typu.

Česká demografická společnost, z. s. děkuje všem přednášejícím i posluchačům na této akci a těší se na další setkání, kdy např. plánuje na duben 2025 další kulatý stůl; o tématu a termínu budou zájemci včas informováni prostřednictvím stránek <https://www.czechdemography.cz> či rozesílaného Newsletteru.

 HV ČDS

Konference RELIK 2024

Další ročník mezinárodní konference **Reprodukce lidského kapitálu – vzájemné vazby a souvislosti** se uskutečnil ve dnech 14. a 15. listopadu 2024. Šlo již o 17. ročník tohoto tradičního setkání, které pořádá Katedra demografie Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze v rámci projektu IGA 11/2023. Akce se konala přímo v prostorách VŠE, přičemž stejně jako v předchozích letech přinesla bohatý program zaměřený na klíčová témata z oblasti demografie a příbuzných oborů. Konference byla určena pro odbornou veřejnost, pracovníky veřejného i soukromého sektoru, zástupce neziskových organizací, studenty i všechny další zájemce o demografickou problematiku. Konference byla přístupná zdarma bez výběru vložného.

Konference letos dosáhla opět mezinárodního rozměru, když přivítala přesně 100 účastníků, z nichž 45 bylo ze zahraničí. Díky hybridní formě umožnila nejen osobní, ale i online účast, kterou využila především zahraniční komunita. Technická podpora byla zajištěna prostřednictvím platformy MS Teams.

Konference zahrnovala různé tematické sekce, mezi nimiž nechyběly demografie a lidské zdroje, ekonomická demografie, stárnutí obyvatelstva, regionální

demografie, demografické modely či reprodukce lidského kapitálu. Prostor dostala i sekce pro další zajímavá témata. Významnou roli na konferenci hrála prezentace prací začínajících vědců v sekci mladých výzkumníků, což je již tradiční součástí programu.

Mezi novými poznatky, které byly na konferenci prezentovány, se objevily například perspektivy zdravotnického personálu, digitalizace, udržitelnost, zdravá délka života, ekonomika domácností, demografická dividenda, teorie her nebo sladění rodinného života s prací. Atmosféra byla přátelská a akademicky podnětná, což přispělo k bohaté výměně názorů mezi účastníky. Propojení různých disciplín s demografií umožnilo sdílení znalostí a rozšíření obzorů odborníků z řad jednotlivých disciplín a bylo účastníky hodnoceno pozitivně.

Podrobnější informace o příspěvcích přednesených na konferenci jsou již nyní dostupné ve sborníku s ISBN 978-80-245-2538-9. Elektronická verze sborníku je volně přístupná na webové stránce <https://relik.vse.cz/2024/>.

 Filip Hon

The 16th Conference of Young Demographers

Nearly 100 participants gathered at the 16th annual Conference of Young Demographers, held from 5 to 7 February 2025 at the Faculty of Science, Charles University in Prague. The conference was co-organised with the Association for Young Historical Demographers, and special thanks are due to their representative, Joris Kok.

On 4 February, the opening of the conference was preceded by a series of master classes on topics related to health inequalities and historical demography, supported by COST Action: The Great Leap. Participants had the opportunity to discuss their work-in-progress with three experts in the field: Kristina Thompson (Wageningen University & Research), Věra Slováková, and Anna Šťastná (both from the Faculty of Science, Charles University). The master classes could not have been organised without the help of Tim Riswick (Radboud University).

The conference officially opened on Wednesday morning with the first session, chaired by Klára Hulíková Tesárková. Four presenters, Laura Pasqua Leone, Elena Neri, Sophia Noel, and Aitor García Aguirre, shared their research on various aspects of health. Then the participants moved on to the poster session.

Poster sessions at the Conference of Young Demographers always begin with a 'flash-talk', where each poster presenter has two minutes to advertise their research and highlight the most important things in their poster to the audience. Once everyone has made their presentation, the audience can move on to the posters. The poster sessions are generally two hours long, so there is enough time to discuss every detail of the presented work. In the first poster session, topics ranged from migration, the impact of Covid-19 on self-rated health, and mortality dynamics.

After lunch, the first invited guest shared his keynote speech. Rolf Granholm, a past repeat attendee of the conference and a PhD researcher at the University of Groningen, talked about his experience with microsimulation in fertility research. While it is unusual to invite such an early career researcher as a keynote, it

was a great choice for the conference. The presentation was an excellent choice, offering a well-structured introduction to microsimulation and insights into Rolf's research, and an engaging presentation style that was both informative and inspiring.

The second poster session that followed after the keynote talk was again filled with interesting research. Thirteen presenters offered insights into their work on historical demography, social inequalities in pain, fertility during the Covid-19 pandemic, and gender differences in raising kids. A lively discussion continued until 6 pm and then it was time to close for the day.

The second conference morning started off with a series of presentations on historical demography. Tommaso D'Amelio, Uddhav Khakurel, Samantha Maitland, and Sezgin Uysal guided us through time and space and the session was chaired by Věra Slováková. This was followed by the third poster session, which focused on topics ranging from student mobility and out-of-pocket expenditures for maternity care to partnership dynamics and immigrant health.

The second keynote talk was given by Marc Luy, the director of the Vienna Institute of Demography. In his talk, 'Why Do Women Live Longer? Insights from 25 Years of Demographic Research', he walked the audience through his career and his research on life expectancy inequalities between men and women. He focused on three main factors that may cause the gender gap in life expectancy: biological factors, lifestyle, and social conditions. He also shared insights from his fascinating project titled 'Cloister Study', in which he examines the life expectancy differences between members of German religious orders – between nuns and monks in Germany.

In the afternoon, four researchers, Martina Bodo, Kristina Dorofeeva, Magdalena Grabowska, and Michał Taracha, presented their studies on topics such as low fertility, intergenerational solidarity, and transitioning into adulthood. The session was chaired by Bety Ukolova.

The rest of the afternoon was dedicated to the 'Rolf Award'. This special session started as a fun little competition in 2022, when the 'Ross Award' was announced. Each year the winner of this special award gets the right to come up with the challenge for the next year and the award is also named after them. This time, participants had to argue against well-known demographic statements (e.g. 'Mortality shifts from infectious to chronic diseases as societies develop'), while incorporating a randomly assigned object (e.g. snowman, umbrella, pencil). The activity was a lot of fun and we congratulate all the participants for their bravery. The evening concluded with a social event.

The final day of the conference began with a session chaired by Lukáš Kahoun, featuring presentations by Ábel Csathó, Justè Lekstyè, and Philippe Paeps on mortality and morbidity. This was followed by the final poster session, where presenters discussed topics such as childbirth satisfaction, innovative methods for data visualisation, healthcare workers' working life expectancy, and early menopause.

Following tradition, the conference closed with the award ceremony. The Best Presentation Award was this time given to two presenters: Laura Pasqua Leone for the presentation 'Do Family Members Matter for Vaccine Uptake?' and Philippe Paeps for 'Unequal Burdens. Unravelling Spatial Disparities in Twentieth-Century Belgian Cancer Mortality'. The Best Poster

Award was given to the trio of authors Alessandra Di Bello, Alessia de Vito, and Alessia Acito for their poster 'Labour Market Entry of Immigrant Youth in Italy: Timing, Gender Disparities, and Educational Backgrounds'. Lastly, the 'Rolf Award' was given to Giuliana Polo. Congratulations to all the winners.

The organisers are happy to say they received very positive feedback from the participants. The conference was again a great place to share the work of early career researchers without stress and in a welcoming and positive environment. This would not be possible without our supporters: the Faculty of Science, Charles University, and its Geographical Institute, as well as the Department of Demography and Geodemography. We would like to thank our co-organisers, the Association for Young Historical Demographers, COST Action: the Great Leap, and Tim Riswick (our biggest fan). Lastly, we would like to express gratitude for the support of our sponsors: the N. W. Posthumus Institute, the European Association of Historical Demography, SAS, and the Czech Statistical Office.

We look forward to you joining us next year at the 17th Young Demographers Conference.

The Young Demographers team: Anna Altová, Kateřina Brázová, Klára Hulíková Tesárková, Barbora Janáková Kuprová, Lukáš Kahoun, Jitka Slabá, and Adéla Pola.

Statistická data pro všechny

Otevřená data ČSÚ

Aktuální
ekonomické
údaje

Data ze sčítání,
výsledky
voleb

Strojově čitelná,
ve velkém
detailu

csu.gov.cz/otevrena_data

9. ročník soutěže České demografické společnosti o nejlepší kvalifikační práci v oboru demografie

Na podzim roku 2024 vyhlásila po roce Česká demografická společnost, z. s. opět svou soutěž o nejlepší kvalifikační práci v oboru demografie, tentokrát již po deváté. Do soutěže bylo možné přihlásit obhájené bakalářské, diplomové i doktorské práce z oboru demografie nebo jiných příbuzných oborů, tj. s tématem práce, které se věnuje populační problematice (např. z oborů sociologie, geografie, epidemiologie, ekonomie...), které byly obhájeny v akademickém roce 2023/2024.

Do soutěže se tentokrát přihlásilo 5 bakalářských, 5 diplomových a 2 dizertační práce, což splnilo podmínky vyhlásit vítěze všech tří kategorií. Po zhodnocení přihlášených prací však hodnotící komise nakonec doporučila výsledky v kategorii dizertační práce nevyhlásit, a to především z důvodu tematické vzdálenosti a tím i nízkého přínosu pro obor demografie, což je hlavním účelem podpory této soutěže. Vyhlášení výsledků proběhlo 3. prosince 2024 v prostorách Českého statistického úřadu. Vítězové obdrželi finanční odměnu, poukaz na roční předplatné časopisu Demografie a měli možnost v krátkosti za pomoci předem připravené prezentace představit svou práci ostatním účastníkům setkání a pokusit se získat tzv. Cenu publika pro nejlepší prezentaci. Níže přinášíme přehled oceněných prací a zdůvodnění hodnotící komise.

KATEGORIE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

1. místo – Jolana Pavlátová za práci „*Partecipace seniorů na trhu práce v Jižní Koreji v souvislosti s demografickým stárnutím*“; práce obhájená na katedře demografie a geodemografie PpF UK (vedoucí práce: RNDr. Klára Hulíková Tesárková, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: *Bakalářská práce se věnuje stárnutí populace Jižní Koreje, přičemž se nezaměřuje pouze na popis jeho vývoje, příčin a možných dopadů, ale zabývá se rovněž ekonomickou aktivitou seniorů a hledáním jejich souvislostí. Ty zkoumá s využitím dat z longitudinálního výběrového šetření KLoSA (Korean Longitudinal Study of Ageing). Autorka na základě výsledků analýzy dat dokládá, že růst zastoupení staršího obyvatelstva v celkové populaci je zároveň spojen s narůstáním podílu ekonomicky aktivních mezi seniory, přičemž hlavní motivace jejich ekonomické aktivity leží v omezeném finančním příjmu, kterému velká část osob v předdůchodovém a důchodovém věku v Jižní Koreji čelí. Téma práce je mimořádně aktuální, kontext s ekonomickou aktivitou seniorů není v českém prostředí běžný. Autorka téma zpracovala velmi kvalitně, výsledky dobře interpretuje, a dokáže je přehledně a srozumitelně prezentovat.*

2. místo – Adam Přenosil za práci „*Evropané v USA ve světle sčítání lidu z roku 1920*“; práce obhájená na katedře demografie a geodemografie PpF UK (vedoucí práce: doc. PhDr. Alice Velková, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: *Předmětem práce je analýza sociodemografické struktury evropských přistěhovalců a jejich geografického rozmístění ve Spojených státech amerických, vycházející z individuálních dat ze sčítání lidu provedeného v roce 1920. Výběr roku souvisel nejen s dostupností dat, ale měl rovněž historický důvod – od roku 1921 totiž došlo v USA k zavedení kvót omezujících imigraci. Autor ve svém výzkumu kategorizoval přistěhovalce z Evropy na základě země narození a mateřského jazyka, a dále u těchto „národnostních“ skupin zkoumal jejich složení podle pohlaví, věku, povolání, gramotnosti a rozmístění z pohledu geografického*

a v rozdělení město–venkov. Analýza ukázala, že evropské přistěhovatelce zachycení při americkém sčítání v roce 1920 byli relativně heterogenní skupinou, která se na základě „národnostního“ původu lišila jak v geografickém rozmístění, tak v řadě sociodemografických ukazatelů, nejvýrazněji pak v případě pohlavně–věkové struktury. Naopak podobné si skupiny byly tím, že jejich příslušníci se usazovali zejména ve městech. Kromě samotné analýzy dat, včetně jejich názorné grafické prezentace a srovnání zjištěných výsledků se závěry jiných odborných studií, autor zpracoval velmi pěkně teoretickou část s využitím rozsáhlé zahraniční literatury. Z práce je patrné, že autor se věnoval tématu důkladně a se zájmem, což se odrazilo i v kvalitě této práce.

3. místo – Simona Jichová za práci „Zdravotní sestry v Česku z (geo)demografického pohledu“; práce obhájená na katedře demografie a geodemografie PŘF UK (vedoucí práce: doc. RNDr. Luděk Šidlo, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: *Bakalářská práce se zabývá demografickou strukturou zdravotních sester v českém zdravotnictví, k čemuž využívá anonymizovaná individuální data poskytnutá Všeobecnou zdravotní pojišťovnou za roky 2012–2023. Analyzován je vývoj počtu, resp. kapacity a pohlavně věkové struktury zdravotních sester, a to i v regionálním pohledu na úrovni krajů. Pozornost je věnována i rozdílům podle typu péče a oboru, kde zdravotní sestry působí, a podle jejich odbornosti. Výsledky potvrdily všeobecné očekávání vysokého průměrného věku sester (46,6 roku v roce 2023) a jeho růst v hodnoceném období. Z hlediska oborů se vysokým průměrným věkem a podílem sester ve věku 60 a více let vyznačovaly nejvíce sestry působící v oboru ortopedie, vnitřního lékařství a chirurgie. Na závěr je hodnocen věkový profil vstupujících a vystupujících zdravotních sester do/ze systému, kdy byly vypočteny pravděpodobnosti odchodu sester podle věku a relativní rozložení příchozích podle věku. Na základě těchto ukazatelů byla následně vypočtena modelová projekce budoucího vývoje pro roky 2030 a 2035. Jejím výsledkem byly předpokládané úbytky kapacit v porovnání s výchozí (průměr let) strukturou, a to o 3,5 % do roku 2030 a o 8 % do roku 2035. Bakalářská práce je unikátní zejména díky použitému datovému zdroji, ke kterému byl přístup získán díky smlouvě o spolupráci mezi PŘF UK a VZP ČR. Autorka prokázala již v případě baka-*

lářské práce schopnost pracovat s velkým objemem dat a proniknout do problematiky jejich obsahu a vedení. Téma je navíc velmi aktuální a z hlediska své závažnosti si rozhodně zaslouží pozornost.

KATEGORIE DIPLOMOVÉ PRÁCE

V rámci kategorie diplomových prací hodnotící komise doporučila vyhlásit dvě první místa.

1. místo – Anetta Paučinová za práci „Otcové v českých rodinách a domácnostech se zaměřením na pečující otce“; práce obhájená na katedře demografie a geodemografie PŘF UK (vedoucí práce: PhDr. Mgr. Anna Štátná, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: *Téma diplomové práce je aktuální, reaguje na proměny rodinného chování, jež v Česku pozorujeme od 90. let minulého století. Lze je popsat nejen demografickými charakteristikami, ale též proměnami sociologického charakteru, k nimž patří i měnící se vnímání genderových rolí, zejména mladšími generacemi. Autorka nezapře sociologickou erudici, zúročila zde své znalosti z předcházejícího studia, práce je pevně zakotvena v sociologickém kontextu. Je analýzou současné situace v českých úplných i neúplných rodinách se zaměřením na postavení a úlohu otců, a to jednak po stránce právní, včetně změn v rodinné politice, jež poslední úpravy více podporují aktivní zapojení otců do péče o děti a domácnost, což by mělo přispět k větší genderové rovnosti jak v rodinách, tak na trhu práce. Také druhá stránka postavení a úlohy otců v rodinách a při péči o děti – postoje matek samotných a blízkého okolí rodin k zapojování otců do péče o děti a domácnost – jsou v práci široce diskutovány. Proto je součástí práce také historický exkurz věnovaný vývoji otcovské role, změnám postavení mužů a otců v rodinách a domácnostech, jenž má přispět k pochopení současného otcovství, rozdělení rolí v českých rodinách a snahám o harmonizaci pracovního a rodinného života matek a především otců. V této souvislosti jsou pak představeny koncepty rodinné politiky, z nichž novější by měly větší zapojení otců v rodinách i rovnost rolí v péči o děti více podporovat. Na základě studia značného množství literatury sociologické, psychologické, demografické povahy i dalších vědních oborů, autorka v druhé části práce vytyčuje klíčová témata analýzy, a formuluje*

relevantní výzkumné otázky, na které v druhé části práce pak hledá odpovědi. Tomu je přizpůsoben i výběr dat, na jejichž základě je vlastní analýza zpracována. Komplexní pohled na problematiku autorce přitom umožňuje kombinace různých zdrojů dat (Sčítání lidu, domů a bytů 2011 a 2021, výběrová šetření – údaje z šetření GGP, konkrétně Generations and Gender Survey z let 2020–2022, data administrativní povahy získaná přímo z MPSV z databáze příjemců RP), jež se podařilo skloubit a logicky zpracovat. K vlastní analýze je použito nejen řady tradičních jednodušších analytických metod a ukazatelů, ale použity jsou i sofistikovanější prostředky – regresní analýza, binární logistická regrese – zcela v souladu s hledáním odpovědi na výzkumné otázky. Metodologický přístup je dobře zdůvodněn, použité metody jsou srozumitelně popsány. Analýzy jsou srozumitelně interpretovány, výsledky testovány a podrobně komentovány. Specifická je kapitola 7, kde údaje získané z databáze MPSV o příjemcích rodičovského příspěvku umožnily analyzovat také regionální rozdíly příjemců podle vybraných demografických charakteristik (na úrovni krajů a podle pohlaví i na úrovni SO ORP). Regionální rozdíly v zastoupení rozvedených otců s dětmi na téže úrovni jsou zpracovány graficky také z dat SLDB 2021 v kap. 8. V závěru práce je podán syntetický pohled na zjištěné výsledky. Po formální stránce je práce zpracována dobře.

1. místo – Kateřina Procházková za práci „Zdraví a jeho souvislosti obyvatelstva ekonomicky aktivního věku v Česku“; práce obhájena na katedře demografie a geodemografie PřF UK (vedoucí práce: prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: Předložená diplomová práce je velmi kvalitně provedena a stylisticky dobře napsána. Je strukturována vyváženě do teoretické a analytické části, přičemž analytické kapitoly navazují na teoretická východiska. Zabývá se popisem a analýzou subjektivně vyjádřeného zdravotního stavu mužů a žen ekonomicky aktivního věku (16–64 let) v souvislosti s determinujícími faktory. Výzkumné otázky a hypotézy jsou formulovány na základě rešerše velkého množství literatury komentované v teoretické části a odpovědi na ně pak řešeny v analytické části práce. Analytická část je uvozena podrobným popisem použitých datových zdrojů. Použita jsou jednak

data z výběrového šetření Životní podmínky v České republice 2022 (součást evropského šetření EU SILC), jež v tomto roce obsahovalo rozšiřující modul Zdraví a kvalita života. Dalším zdrojem dat byla on-line databáze Eurostatu za stejný rok, z níž byly použity údaje pro výpočet a mezinárodní srovnání intervalových délek života mužů a žen v ekonomicky aktivním věku. V další části této metodické kapitoly je podrobný popis použitých vícerozměrných statistických metod (shluková analýza a binární logistická regrese) a uveden způsob výpočtu intervalové délky života, jež jsou použity ve vlastních analytických kapitolách autorky. První z nich využívá údaje z databáze Eurostatu. Je zaměřena na srovnání subjektivního zdraví mužů a žen ekonomicky aktivního věku v evropských zemích ve vztahu k jejich očekávané intervalové délce života. Analýza pomocí shlukové analýzy ukázala zřetelnou diferenciaci evropských zemí, účelem zpracování a zařazení této kapitoly bylo kromě regionální evropské diferenciaci také ukázat postavení Česka v rámci Evropy (kapitola 8). V druhé analytické kapitole pak autorka pracovala s daty z šetření EU SILC pro Česko. Za použití binární logistické regrese byly zkoumány vztahy a závislosti mezi subjektivně stanovenými kategoriemi zdraví a dalšími ovlivňujícími faktory. V závěru práce jsou shrnuty a komentovány hlavní výsledky provedených analýz a reagováno na výzkumné otázky a hypotézy.

3. místo – Adam Dušek za práci „Demografie genocid“; práce obhájena na katedře demografie a geodemografie PřF UK (vedoucí práce: RNDr. Klára Hulíková Tesárková, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: Cílem práce je zavedení a představení pojmu demografie genocid. Záměrem výzkumu tohoto směru bádání je výzkum dopadů genocid na populační vývoj a jeho jednotlivé složky. V první části práce je představena demografie genocid jako samostatná oblast výzkumu v rámci demografie, na pomezí dalších vědních oborů. Představení pojmu je hlavním cílem v této části práce a je postaveno především na rozsáhlé rešerši relevantní cizojazyčné literatury, z níž autor čerpal i poznatky pro stanovení dalších výzkumných otázek a cílů. Analytickou část uvozuje metodická kapitola, jež uvádí popis metod vhodných při omezené datové základně pro analýzu pohybu obyvatelstva, úmrtnosti, porodnosti, migraci a vývoj populační

struktury a dále uvádí použité datové zdroje. Byla jich využita celá řada, např. *World Population Prospects, Demographic and Health Surveys, data národních statistických úřadů nebo data Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky*. Popsána jsou specifika dat pro studované země a období, uvedeny jsou demografické ukazatele a nástroje, které byly využity. Vlastní analytická část práce je koncipována jako představení tří případových studií zemí, ve kterých došlo ke genocidě v rámci okupace nebo občanské či etnické války. Jedná se o případové studie *Východního Timoru (okupace a genocida v letech 1975–1999), Guatemaly (občanská válka v letech 1960–1996) a Burundi (opakované etnické konflikty a genocida v 2. polovině 20. století)*. Každá studie je zasazena do historického a politického kontextu, poměrně detailně pojatého. Podobně je tomu i v popisu demografických dopadů. Je zřejmé, že rozsah takto koncipované práce je značný a přesahuje rozsah běžných diplomových prací. Zdálo by se, že v současnosti, v 21. století, bude výzkum dopadů genocidy na populační vývoj postižených populací již irelevantní, avšak bohužel vzhledem k nedávnému i současnému společenskému a politickému vývoji nejen ve světě, ale i v rámci samotné Evropy, získávají tyto výzkumy přinejmenším v odborných kruzích stále větší pozornost a zájem projevuje i veřejnost. Aktuálnost těchto výzku-

mů tedy spíše roste. A ačkoliv je studium genocid na pomezí více vědních oborů, je popis demografických dopadů podobných katastrof více než potřebný.

CENA PUBLIKA O NEJLEPŠÍ PREZENTACI

1. místo – Anetta Paučinová za práci „*Otcové v českých rodinách a domácnostech se zaměřením na pečující otce*“; práce obhájená na katedře demografie a geodemografie PřF UK (vedoucí práce: PhDr. Mgr. Anna Šťastná, Ph.D.). Pro vítěznou prezentaci hlasovalo 56 % hlasujících.

Česká demografická společnost, z. s. výhercům gratuluje a děkuje všem účastníkům soutěže za přihlášení své práce. Stejně jako předchozí ročníky, také 9. ročník soutěže byl realizován díky finanční podpoře Rady vědeckých společností České republiky v rámci Akademie věd ČR, které tímto rovněž děkujeme. V pořadí již 10. ročník bude vyhlášen opět na podzim 2024. Přehled všech výsledků soutěže i za předchozí ročníky lze nalézt na stánkách <https://www.czechdemography.cz/soutez>.

HV ČDS

Statistika v mapách

Statistický geoportál

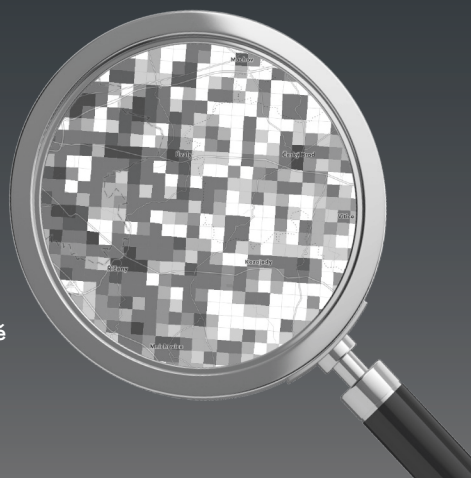
Statistické údaje
vztahované
k území

Demografická data,
pohyb obyvatel,
výsledky voleb
a mnoho dalšího

Názorně,
přehledně,
srozumitelně

geodata.csu.gov.cz